

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

SVID un vajadzības VRG stratēģijās

Armands Pužulis

10/19/2020

Semināra mērķi

Kas ir SVID? Vajadzību analīze? Kur to lieto?

Kas ir būtiskākais, ko vajadzētu zināt par SVID, vajadzību noteikšanu?

Kādi ir SVID lietošanas rezultāti attiecībā uz VRG SVVA stratēģiju?

Kā SVID saistāma ar uzraudzību ?

VRG SVID piemērs

Jautājumi, diskusija, darbs grupās ?

Kas ir SVID? Kur to lieto?

Analīzes/ stratēģiskās plānošanas metode, kuras mērķi ir

- veidot pamatu stratēģijai (izvēles);
- pārbaudīt jau esošo sasniedzamo mērķu dzīvotspēju;
- novērtēt esošo stratēģiju, lai to mainītu;

Parasti analizē pēc noteiktiem izvēlētiem faktoriem SV un ID var būt atšķirīgi;

Atšķiras metodikas, bieži metodes lietošana aprobežojas ar SVID pušu uzskaitījumu, bez prioritizēšanas, risku analīzes un stratēģisko izvēļu izstrādes;

SVID piemēri

Vides skenēšana, analīze, konsultēšanās, iesaiste kopienā

SPĒKS

Kurās jomās jūs esat labi?
Kādas prasmes ir jūsu partnerībai?
Ko jūs varat tādu, ko citi nevar?
Kā jūs atkārtojat savas nesenās veiksmes?
Kas jūs padara unikālu?
Kādēļ jūsu klienti jūs atrod?

VĀJUMS

Kurās jomās jūs nemaz neesat labi?
Kādas prasmes iztrūkst jūsu partnerībai?
Ko citi dara labāk kā jūs?
Kādas ir bijušas jūsu nesenās neveiksmes? Kādēļ?
Kādas klientu grupas jūs pilnībā neapmierina?

IESPĒJAS

Vai ir bijušas kādas izmaiņas tirgū, kas nodrošina jūsu sekmes?
Kādas prasmes jūs varētu iemācīties?
Kādas klientu grupas jūs varētu piesaistīt?
Kā jūs varētu sevi padarīt unikālu?
Kā jūsu partnerība izskatīsies 5-10 gadu laikā?

DRAUDI

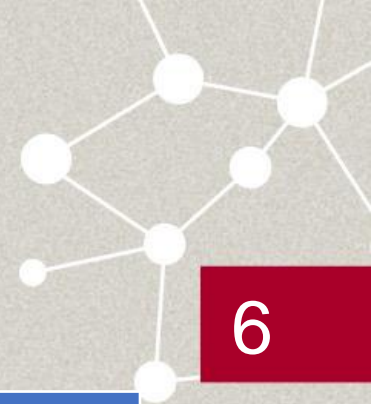
Vai ir bijušas izmaiņas tirgū, kas ir nevēlamas jums?
Kādi jūsu konkurenti?
Vai jūsu klientu vajadzības mainās jums nevēlamā virzienā?
Vai ir kādas ekonomiskās vai politiskās izmaiņas, kas jums var kaitēt?
Vai ir kas tāds, kas var apdraudēt jūsu partnerības pastāvēšanu?

SVID piemēri

Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats (angl.)

SVID piemēri

	Iespējas (izmantot)	Draudi (izvairīties)	Kopā
Stiprās puses (izmantot)	Kādas stiprās puses nepieciešamas, lai izmantotu iespējas?	Kuras stiprās puses izmantot, lai mazinātu draudus?	
Vājās puses (izvairīties)	Kuras vājās puses jāņem vērā, lai izmantotu iespējas?	Kuras vājās puses jānovērš, lai izvairītos no draudiem?	

Vērtējums: 1 - visvairāk, 2 - nedaudz, 3 – mazliet, 4 - nemaz

TAGADNE	Savstarpējā ietekme											NĀKOTNE
	Iespējas					Draudošās problēmas						
Stiprās puses	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	Iespējas	
S1	++	++	++	0	++	0	++	0	+	+	12	O1
S2	+	0	+	0	0	+	++	0	0	0	5	O2
S3	+	0	++	+	0	+	+	+	0	0	7	O3
S4	+	++	++	++	+	++	++	+	0	++	15	O4
S5	+	0	+	++	+	0	++	+	+	0	9	O5
Vājās puses												Problēmas un riski
W1	-	0	0	0	--	--	--	-	0	--	-10	T1
W2	--	-	-	--	0	0	-	0	0	0	-7	T2
W3	0	-	0	0	--	0	-	0	-	-	-6	T3
W4	--	-	--	-	0	0	-	-	-	--	-11	T4
W5	-	--	--	-	--	0	-	--	--	--	-15	T5
	0	-1	3	1	-2	2	3	-1	-2	-4	-1	

Kas ir vajadzības ?

Vajadzību novērtēšana ir plānošanas metode, lai uzlabotu situāciju, kas balstās uz problēmu/vajadzību novērtēšanu un tālākām sekojošām rīcībām, lai panāktu vēlamo rezultātu;

Pirmais vajadzību novērtēšanas solis ir plaisu analīze (gap analysis), kas identificē atšķirības starp pašreizējo un vēlamo stāvokli;

Kad trūkumi ir identificēti, var veikt izmaiņas, lai uzlabotu veiktspēju vai novērstu trūkumus;

Kas ir būtiskākais, ko vajadzētu zināt par SVID?

Svarīgi balstīšanās uz pierādījumiem;

Svarīgi kā un kas veic procesu; Ir augsti subjektivitātes riski;

Svarīgi nejaukt iekšējo vidi (S, V) ar ārējo (I, D); tagadni (S, V) ar nākotni (I, D); esošo konstatāciju (S, V) ar izmaiņām laikā (I, D).

SVID ir procesa sastāvdaļa un neraksturo to, kas ir jādara.

Tas tikai var palīdzēt to saprast, ja process ir pareizi novadīts.

Kas ir būtiskākais, ko vajadzētu zināt par vajadzībām?

Tiek izmantotas dažādas metodes, lai noskaidrotu vajadzības:

- aptaujas,
- konsultācijas,
- pētījumi, datu analīze,
- intervijas, grupu darbs...;

Vajadzību analīze var būt neatkarīgi, pirms SVID vai pēc atkarībā no to tālākas izmantošanas;

- Neatkarīgi – kā atsevišķa plānošanas metode;
- Pirms – lai iegūtu dziļāku informāciju, formulētu SVID kritērijus;
- Pēc - lai veidotu turpmākās rīcības.

Svarīgi ir kādas metodes izmanto, kas piedalās, kādas zināšanas ir iepriekš

Kādi ir SVID lietošanas rezultāti attiecībā uz VRG SVVA stratēģiju?

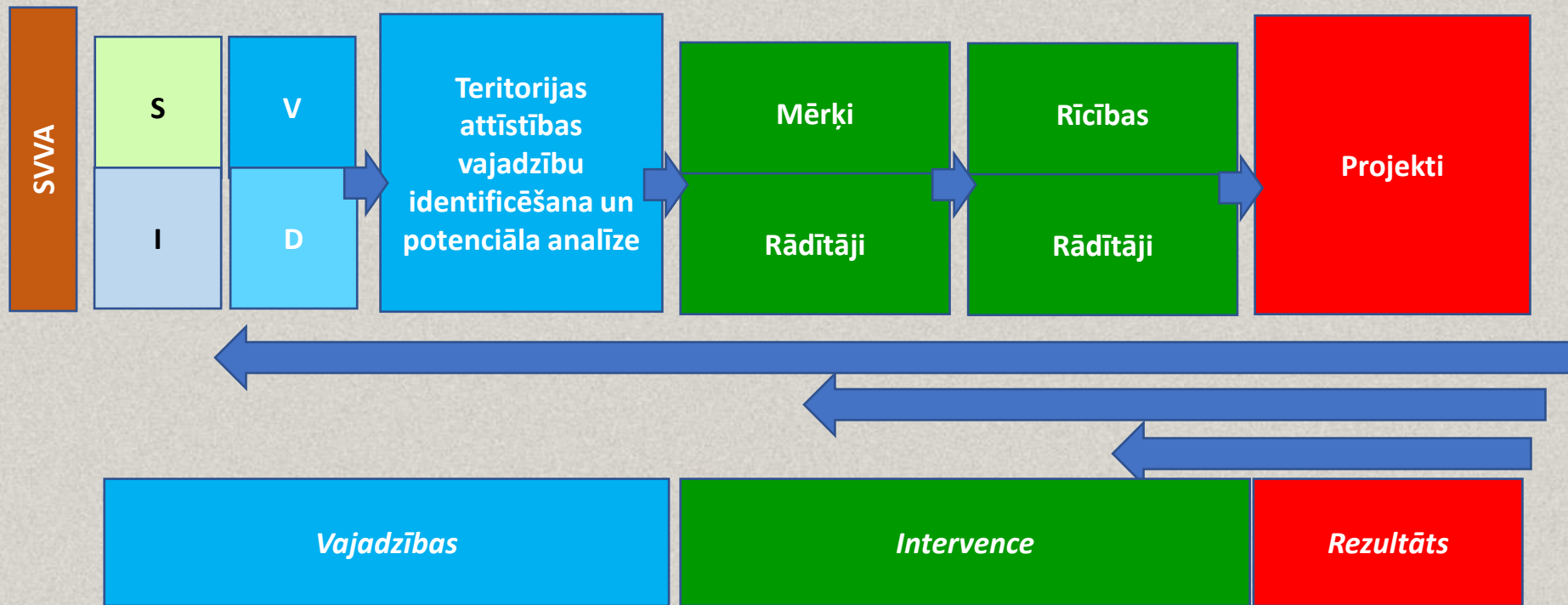
SVID ir izejas punkts vajadzību noteikšanai, mērķu noteikšanai, rīcībām. Tam jābūt savstarpēji izrietošam un saistītam.

Sasaiste ar vērtēšanu – vērtē rezultātus balstoties uz analīzi (SVID)

Ideālā gadījumā SVID kalpo par pamatu stratēģijas izstrādei

SVVA stratēģiju vērtēšana – no vajadzībām līdz to apmierināšanai

Kā SVID saistāma ar uzraudzību ?

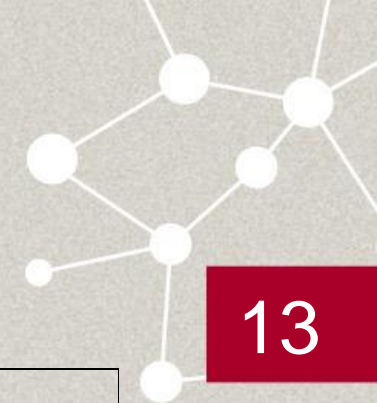
No SVVA vērtēšanas metodikas (EK, 2017):

SVVA stratēģijas vērtēšanas obligātie aspekti ir:

novērtējums par SVVA stratēģijas saskanību (iekšēji — starp stratēģijas mērķiem, plānotajiem ieguldījumiem, intervenču un paredzamo iznākumu apvienojumu, rezultātiem un ietekmi; ārēji — starp vairākiem instrumentiem, kas tiek īstenoti kopīgi tajā pašā teritorijā) un **nozīmīgumu** VRG teritorijas svarīgāko vajadzību risināšanā, pamatojoties uz **SVID analīzi un vajadzību novērtējumu;**

novērtējums par SVVA stratēģijas darbību (tostarp sadarbības projektu) **ieguldījumu SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanā** un šā ieguldījuma iedarbīguma un efektivitātes novērtējums;

panākumu un neveiksmju faktoru analīze attiecībā uz SVVA stratēģijas mērķu sasniegšanu.

Piemēri – SVID lietojums

Nr.p.k.	Apstākļi	Paskaidrojums	Secinājumi
Stiprās puses			
1	Aktīvi NVO līderi, aktivizētas vietējās kopienas	Vietējās iniciatīvas veicināšana laukos	Jāturpina pasākumi NVO kapacitātes stiprināšanai, sadarbības veicināšanai
Iespējas			
1.	Sadarbības iespējas teritoriju attīstībai	Pašvaldību, NVO un uzņēmēju sadarbība teritorijas attīstības veicināšanā.	Jāatbalsta kopīgu dažādu jomu sadarbības projektu īstenošana, kooperatīvu veidošanās, krājaizdevumu sabiedrību veidošana
Draudi			
1	Infrastruktūras nolietojšanās	Nepietiekams finansējums esošās infrastruktūras uzturēšanai	Jāprioritizē ieguldījumu lietderība, jāveicina līdzfinansējuma piesaiste no ārējiem resursiem.

Iekšējā un ārējā vides netiek ievērota (I, D)

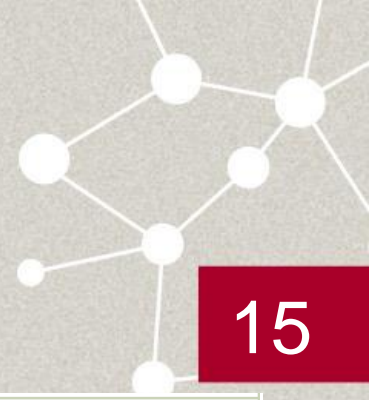
Nav skaidrs, kā tiek izmantota stiprā puse (S)

Piemēri – vajadzību lietojums

Jomas:	Tēma:
Pievilcīga un droša dzīves vide	<i>Sakārtota, droša un pievilcīga vide pagalmā, ciemā, pilsētā, novadā un VRG.</i>

Vajadzības nav sasaistītas ar SVID, NAV veikta prioritizācija /potenciāla izvērtējums

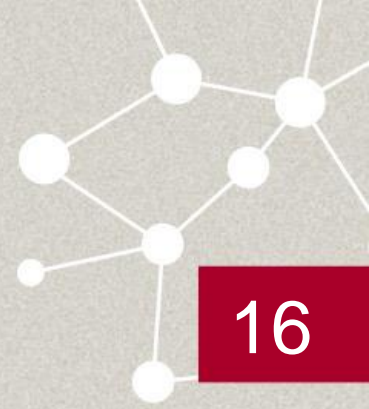

Piemēri - SVID lietojums

4.	DRAUDI	Ko tas nozīmē?	Secinājumi – kas jādara, lai novērstu draudu ietekmi?
4.1.	Stagnē lauku attīstības dažādošana	Ļoti lēni veidojas jauni pakalpojumi, jauns bizness, jaunas aktivitātes, kas parāda, ka jāmeklē jaunas nodarbošanās un ienākumu avoti līdzās lauksaimniecībai	Jāveicina sabiedrības aktivizēšana popularizējot labo pieredzi ekonomikas dažādošanā un atbalstot izglītošanās iespējas. Jāveicina alternatīvu ienākumu avoti.

Neskaidri formulējumi; neatbilst rīcības/ kas jādara

Tā ir vairāk iekšējā vide (D) ?

Piemēri – vajadzību lietojums

Vajadzību sadaļa – tās nav vajadzības, bet gan principi, pēc kā nosaka vajadzību prioritātes, kas ir aizgūtas no metodikas

Vajadzības un to prioritāšu / potenciāla izvērtējuma nav

Būtiskākās atbalstāmās uzņēmējdarbības jomas:

Par būtiskākajām uzņēmējdarbības atbalsta jomām būtu uzskatāmas tās, kuras atbilst vismaz

diviem no šiem nosacījumiem:

- a) Veido nozīmīgu vietējās ekonomikas daļu;
- b) Veido būtisku vietējās nodarbinātības daļu;
- c) Balstās uz vietējiem resursiem un vietējo iedzīvotāju zināšanām vai prasmēm;
- d) Tām ir relatīvi augstāks pievienotās vērtības vai eksporta potenciāls;
- e) Jauniešu uzņēmējdarbības atbalsts.

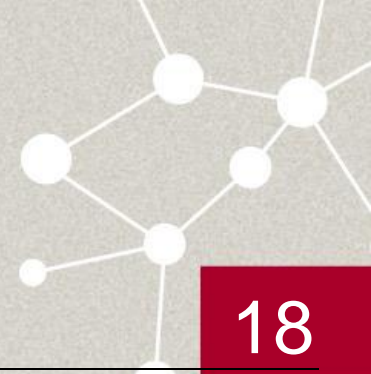

Piemēri –SVID lietojums

17

3.	Iespējas	Ko tas nozīmē?	Secinājumi – kas jādara, lai attīstītu iespējas
3.2.	Attīstīt esošo infrastruktūru sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai – multifunkcionālu centru izveide.	Ir ļoti daudz piemēru tam, kā laukos darbojas multifunkcionālie centri, kas ļauj taupīt resursus un sniedz iedzīvotājiem plašākas iespējas vienuviet. Šāda pieeja veicina arī sadarbību.	Jāatbalsta projekti, kuri papildina iepriekšējā plānošanas periodā izveidoto infrastruktūru, pakalpojumus un telpas. Jāatbalsta aktivitātes, kurās tiek iesaistītas dažādas iedzīvotāju grupas, kurās notiek sadarbība un pieredzes apmaiņa.

Iespējas formulētas kā rīcība/ sajaukta iekšējā un ārējā vide

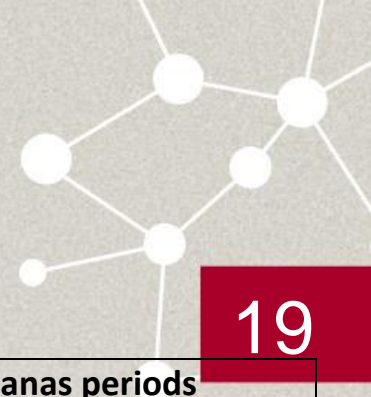

Piemēri – SVID lietošana

SVID garš uzskaitījums,
Aprakstošs stils/neskaidri
formulējumi

Nav skaidra sasaiste ar
vajadzībām

Stiprās puses	Vājās puse
<ul style="list-style-type: none"> • Daudzveidīgs kultūras, dabas un vēstures mantojums. • Dominējoša tradicionālā kultūrainava un maz pārveidota daba lielā teritorijas daļā. • Augstvērtīga lauku un mazpilsētu dzīvesvide. • Stabils esošās uzņēmējdarbības, pieaugošs pašnodarbināto un jauno komercsabiedrību skaits. • Uzņēmējdarbības profilējuma atbilstība teritorijas tradicionālajiem resursiem. • Relatīvi zems kopējā bezdarba līmenis. • Labi attīstīts ceļu tīkls. • Vienmērīga attīstība gandrīz visā VRG teritorijā; nav īpaši asu problēmu teritoriju. • Aktīvas vietējās iniciatīvas grupas un NVO, aktīvi lauku sieviešu neformālie klubīņi. • Spēcīga pašvaldību NVO līdzšinējā pieredze projektu ieviešanā. • Iedzīvotāju lokālpatriotisms. • Pakāpeniska emigrācijas mazināšanās, izbraukušo iedzīvotāju atgriešanās. • Iedzīvotāju izglītības līmenis kā attīstības potenciāls. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teritorijas iedzīvotāju skaits turpina samazināties. Daļā teritorijas ir pastiprināti iedzīvotāju novecošanās procesi un nepietiekama darbaspēka stratēģiskā rezerve. • Ilgstošā un jauniešu bezdarba koncentrēšanās lauku apvidos, kur pieeja darba tirgum ir ierobežota. • Uzņēmējdarbības vienveidīgais raksturs (lauksaimniecība, kokapstrāde). • Lielas uzņēmumu daļas vāja inovāciju kapacitāte. • Tūrisma tirgus vāja attīstība, vāj izmantots ainavas, upju un ezeru potenciāls. • Relatīvi zems darba samaksas līmenis. • Kvalitatīvu ceļu tīkla konfigurācijas neatbilstība atsevišķiem nozīmīgiem kustības virzieniem. • Sociālo un komercpakalpojumu ierobežota pieejamība daļā teritorijas, vienveidīga interešu un neformālā izglītība. • Mazinās sociālās infrastruktūras noslogojums, kas ierobežo aktīvā un radošā brīvā laika pavadīšanas iespējas. • Mūsdienu prasībām neatbilstošs kultūras iestāžu materiāli tehniskais nodrošinājums. • Ierobežots minerālo resursu klāsts.

Piemēri – sasaiste ar mērķiem un rādītājiem

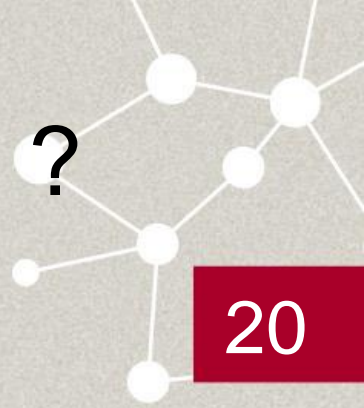
Attīstības mērķis – kompensēt samazinājumu +3 NVO 7 gadu laikā!
Sasaiste ar (S)- aktīvas NVO ...

Mērķim neatbilstošs / neskaidri definēts mērķis/ rādītājs M2

Mērķis	Rādītājs	Novērtējuma rādītājs	Novērtēšanas periods		
			2014.g. (bāze)	2018.g.	2020.g.
M1	Vietas ekonomikas stiprināšana un uzņēmējdarbība i labvēlīgas vides radīšana	Uzņēmumu skaits VRG darbības teritorijā	468 uzņēmumi	460 uzņēmumi	461 uzņ.
M2	Vietas potenciāla attīstība, kvalitatīvas dzīves vides nodrošināšana, dabas un kultūras resursu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana	NVO skaits VRG teritorijā	167 NVO	169 NVO	170 NVO
		Jaunizveidoto objektu skaits	0	3	3

Jautājumi, diskusija, darbs grupās ... ?

Problēma

- **plaisa starp SVID GLOBĀLAJĀM problēmām un lokālajām vajadzībām,**
- **starp GLOBĀLAJĀM ES atbalsta shēmām un VRG stratēģiju.**

Šeit prasās pēc vienkāršošanas, jo tad gali neiet kopā – stratēģija tiek formulēta GLOBĀLI, bet vietējais pazūd, cerībā, ka tas kaut kā iekļausies GLOBĀLAJĀ. Iekļaujas jau, bet tā vairs nav vietējā stratēģija. GLOBĀLAIS jau ir noēdis vietējo. Rezultāti – ir izpildīti kopējie rādītāji valstī, ir laimīgi, tie, kam izdevies saņemt naudu, bet vietējā attīstība, skatoties uz SVID, vajadzībām, iespējams, iegūst tikai nedaudz.

Risinājums

- **GLOBĀLO nolikt malā – LEADER domāts VIETĒJAM.**

Paldies par uzmanību

